

Stichting
Werkgroep
Florakartering
Drenthe
www.wfdrenthe.nl

**Voorzitter/
FLORON-districtscoördinator**
Ben Hoentjen
tel. 0640363682
benhoentjen@kpnmail.nl

**Secretariaat/
FLORON-DC teamlid**
Els Heijman
tel. 0610418115
WFDrenthe@gmail.com

In deze Nieuwsbrief	blz.
Van de redactie.....	1
Borgen van Drents botanisch erfgoed.....	2
Pinksterbloemen net wat anders.....	4
Over het voorkomen van Donkergroene basterdwederik in de omgeving van Meppel	6
Inzaai herkennen	9
Staat deze plant er nog? Langstengelig fonteinkruid	12
Bentepollen: een selectie uit bijzondere plantenvondsten in Drenthe in 2024	17
Uit het WFD bestuur	21
Groene maatjesproject 2024: terugblik en vervolg	23
VERA, Verspreidingsatlas en Validatie	25
Reservering HNS-hokken 2025.....	25
Excursieprogramma 2025.....	28
WFD-bijeenkomst 2025.....	29

Van de redactie

Carleen de Graaf en Els Heijman

Voor jullie ligt de 60ste WFD Nieuwsbrief, een botanisch lichtpuntje in donkere tijden! We kijken terug op een voornamelijk grijze decembermaand zonder vrieskou, maar die heeft hopelijk wel gezorgd voor vele frisse neuzen en hoge scores tijdens de Eindejaars Plantenjacht.

In deze nieuwsbrief een bijdrage over het project van Het Levend Archief, dat in 2025 écht van start gaat in Drenthe. Daarnaast een verhaal dat uitdaagt om eens beter naar Pinksterbloemen te kijken en een bijdrage die ervoor zorgt dat we die 'lastige' Donkergroene basterdwederik binnenkort een stuk minder lastig vinden. Plus: een rijtje tips voor het herkennen van inzaai, en: hoe is het gesteld met Langstengelig fonteinkruid in onze provincie?

Natuurlijk mogen de vaste rubrieken niet ontbreken. In 'Uit het bestuur' lees je de laatste ontwikkelingen over de voortgang van het boek '*De Drentse flora in beweging*'. Er wordt nog steeds hard aan gewerkt, het vordert langzaam maar gestaag en één ding is zeker: het wordt een dik en fantastisch mooi boek! Op de jaarlijkse WFD-dag in februari vertellen we er graag meer over. Het programma vind je verderop in deze nieuwsbrief. Je komt toch ook?

We bedanken de schrijvers voor hun bijdrage en natuurlijk Bert Blok voor het in elkaar zetten van deze nieuwsbrief. Eerst weer genoeg leesvoer om de winterdagen mee door te komen.

Borgen van Drents botanisch erfgoed

Sascha van der Meer (meer@floron.nl), Edwin Dijkhuis, Daan Curwiel en Nils van Rooijen.

Het Levend Archief is al enkele jaren bezig om zaden te verzamelen van zeldzame en bedreigde plantensoorten en deze op te slaan in de Nationale Zadencollectie. Dat is hard nodig, want we verliezen jaar op jaar nog steeds populaties van allerlei soorten. Van Blauwe knoop is naar schatting 60% van het Nederlandse verspreidingsgebied de afgelopen 50 jaar verdwenen. Van Lavendelhei en Echte guldenroede is dit circa 40% van het verspreidingsgebied. Veel diersoorten zijn afhankelijk van inheemse plantensoorten voor hun voortbestaan, zowel direct als indirect. Zo zijn Blauwe knoop en Echte guldenroede belangrijke voedselbronnen voor insecten, omdat deze soorten laat in het seizoen bloeien wanneer er relatief weinig ander voedsel te vinden is. De bloemen worden dan ook bezocht door allerlei soorten vlinders, solitaire bijen, hommels, kevers, vliegen en zweefvliegen. Het verlies van populaties van zowel Blauwe knoop als Echte guldenroede heeft een groot effect op de insecten die van deze plantensoorten afhankelijk zijn en daarmee ook op het ecosysteem waar ze deel van uitmaken.

Genetische diversiteit

Het behouden van vitale populaties van zeldzame en bedreigde plantensoorten en het veiligstellen van de genetische diversiteit hiervan, is daarom van groot belang. Genetische diversiteit zorgt ervoor dat soorten zich kunnen aanpassen wanneer de omgeving verandert. In een genetisch diverse populatie zijn sommige individuen bijvoorbeeld beter bestand tegen droogte, terwijl anderen beter tegen hoge grondwaterstanden kunnen of juist minder vatbaar zijn voor ziekten. Genetische diversiteit werkt daarmee als een buffer bij verstoringen van de leefomgeving en zorgt voor weerbaarheid van populaties. Plantensoorten die in aantal en verspreiding achteruitgaan verliezen juist veel genetische diversiteit, doordat individuen en soms hele populaties verloren gaan. De nog aanwezige genetische diversiteit van zeldzame en bedreigde plantensoorten kan worden veiliggesteld door zaden te verzamelen en deze op te slaan in de Nationale Zadencollectie van Het Levend Archief. De zaden die in deze zadenbank bewaard worden, functioneren als 'back-up' van de bronpopulaties. Wanneer populaties kleiner worden of zelfs verdwijnen uit het wild, kunnen de eerder verzamelde zaden worden ingezet voor natuurherstel. Daarnaast blijft het uiteraard belangrijk om de leefgebieden waar deze soorten in thuishoren te beschermen.

Het Levend Archief

Voor het veiligstellen van het botanisch erfgoed van Nederland is in 2018 Het Levend Archief opgericht, een nationaal consortium van betrokken organisaties die zich inzetten voor het behoud en herstel van inheemse plantensoorten. Via het gezamenlijke project '*Zorgen voor de natuur van morgen*' van LandschappenNL en Stichting Het Levend Archief wordt het verzamelen en opslaan van zaden geprofessionaliseerd. In verschillende provincies is al een start gemaakt met het borgen van het provinciale botanische erfgoed, waaronder Limburg, Noord-Brabant, Zeeland, Gelderland en Noord-Holland. Onderhand zijn in heel Nederland op ruim 1400 locaties zaden verzameld en zijn zaden van 472 inheemse soorten geborgd, waaronder 275 Rode Lijst soorten.

Drenthe is in deze dataset nog ondervertegenwoordigd, maar dit jaar zijn we ook hier van start gegaan! De afgelopen maanden is een soortenlijst samengesteld. Op de lijst staan zeldzame en bedreigde soorten die typisch Drents zijn, maar ook een aantal doelsoorten die de provincie Drenthe heeft vastgesteld. De soortenlijst omvat meer dan 100 soorten, waaronder de eerder genoemde soorten Blauwe knoop, Lavendelhei en Echte guldenroede, maar ook Paardenhaarzegge, verschillende vrouwenmantels, Klokjesgentiaan, Eenarig wollegras, Bosgeelster, Dennenwolfsklauw, Linneausklokje, Zevenster en Jeneverbes.

Help je mee?

Het wordt een grote klus om zaden van al deze soorten te verzamelen, temeer omdat er ook een aantal waterplanten op de lijst staan waarvan we niet eens zeker weten of ze regelmatig zaden produceren. Wij hopen de komende jaren flink aan de slag te kunnen gaan om de genetische diversiteit van alle soorten op de soortenlijst te gaan borgen. Om het verzamelen en opslaan van zaden in goede banen te leiden, verloopt dit via een vast protocol. Lijkt je het leuk om bij te dragen aan het behoud van het botanisch erfgoed van Drenthe door zaden te verzamelen? Laat het aan ons weten! Want we kunnen jullie hulp goed gebruiken. Je kunt ook naar de WFD-dag op 22 februari komen, waar we meer over de praktische kant van dit project zullen vertellen.

Zaden van de wilde vorm van Korenbloem (Foto: Nils van Rooijen).

Pinksterbloemen net wat anders

Guus de Vries (guus.f.devries@outlook.com)

Inleiding

De laatste druk van Heukels' Flora van Nederland ¹ onderscheidt bij Pinksterbloem (*Cardamine pratensis* L.) twee subspecies namelijk *pratensis* en *paludosa* (Knaf) Člak. [*C. dentata* Schult.].

Bij *Cardamine pratensis* subsp. *pratensis*, Pinksterbloem geheten, zijn de deelblaadjes van de stengelbladen zittend, meestal gaaf en blijvend. De kroonbladen hebben een lengte van (6-)7,5-16 mm.

Cardamine pratensis subsp. *paludosa*, ook wel Getande pinksterbloem genoemd, heeft daarentegen stengelbladen met gesteelde deelblaadjes, gaaf of onregelmatig getand, niet blijvend maar afvallend, aan de voet wortelend. De kroonbladen zijn (9-)12-16(-19) mm lang.

De Verspreidingsatlas liet tussen 1990 en 2023 het voorkomen van laatstgenoemde subspecies in Nederland in slechts tien atlasblokken zien, waarvan vier in Noord-Nederland (Friesland, Groningen en mogelijk ook Drenthe).² M.a.w. een zeer zeldzame soort in Nederland.

Om me een beeld te vormen van de morfologie van deze subspecies ben ik afgereisd naar de Alde Feanen – Wikeslân in Friesland waar Harry Waltje de plant juni 2023 had gezien [Getande pinksterbloem - Cardamine pratensis subsp. paludosa - Waarneming.nl](https://www.waarneming.nl).⁴ En inderdaad vond ik langs de slootkant twee bloeiende exemplaren, met grote bloemen, stengelbladen met gesteelde getande deelblaadjes en bladen waar de deelblaadjes van waren afgevallen (Figuur 1).

Figuur 1. Getande pinksterbloem aan slootkant
Alde Feanen – Wikeslân [FR], 2024-04-10 (Foto's: Guus de Vries).

Ik was benieuwd of Getande pinksterbloem ook in de provincie Groningen en Drenthe zou voorkomen.

Uitvoering

Terugdenkend aan de standplaats in het veenmoerasgebied de Alde Feanen, heb ik april 2024 de oevers van een aantal meren bezocht namelijk die van het Zuidlaardermeer [GR, DR], het Schildmeer [GR], het Leekstermeer w.o. de Lettelberterpetten [GR], het Lauwersmeer [GR], de (blauw)graslanden in De Onlanden [DR] en langs De Drentsche Aa – Oudemolense Diep [DR] alsmede die in de Ketlikerskar [FR].

Resultaten

Vondsten

Getande pinksterbloem kon ondanks intensief zoeken – tot nu toe – niet worden gevonden bij de volgende meren: het Schildmeer, het Leekstermeer en in het moerasgebied van de Lettelberterpetten. Dat is opmerkelijk aangezien zich hier grote trilveenterreinen bevinden met wisselende waterstanden vergelijkbaar met die van de Alde Feanen.

De overige locaties leverden evenwel in totaal eenentwintig goedgekeurde waarnemingen op. Ze waren verspreid over zeventien groeiplaatsen: tien in de provincie Groningen, vijf in Drenthe en twee in Friesland.

Habitats

De goedgekeurde waarnemingen waren verdeeld over de volgende habitats, trilveen: één, blauwgrasland licht verrijkt: drie, slootkant: zes, blauwgrasland schraal: elf. De planten langs slootkanten stonden steeds vlak boven de waterspiegel, namelijk vijf tot tien cm, terwijl ze zich in ondergelopen blauwgraslanden in enkeldiep water (tot twaalf cm diep) ophielden. In één van de blauwgraslanden langs de Drentsche Aa – Schipborgsche Diep bood een grote kwelplek huisvesting aan wel twaalf planten.

Op de meeste groeiplaatsen is Getande pinksterbloem in lage aantallen (één tot vijf exemplaren) aangetroffen, met name langs slootkanten. Typierend is ook dat op de meeste groeiplaatsen de planten meters uit elkaar stonden, ook op de rijkere terreinen (Figuur 2).

Figuur 2. Een van de twintig Getande pinksterbloemen op een ondergelopen verrijkt blauwgrasland in De Onlanden – Peizerweering, 26-4-2024. De planten stonden tientallen meters uiteen en zijn dan ook niet allemaal goed zichtbaar op de foto. Bovenstaande plant was 60 cm hoog, had een bloemdiаметer van ruim 25 mm en grondbladeren van ruim 24 cm lang. (Foto's: Guus de Vries).

Groeiplaatsen met hoge aantallen planten bevonden zich in de provincie Drenthe: ruim vijftig forse exemplaren in een licht verrijkt trilveen gelegen langs de zuidoost-oever van het Zuidlaardermeer en meer dan dertig planten op ondergelopen blauwgrasland in De Onlanden – Peizerweering. In beide gebieden stonden opvallend grote planten. Duidelijk is te zien dat een van de planten in laatstgenoemde gebied nog boven de moerasvegetatie uit steekt (Figuur 2).

In gedraineerd cultuurgrasland daarentegen waar – nog – Pinksterbloemen groeien is het vergeefs zoeken naar Getande pinksterbloem. Opvallend is dat alle groeiplaatsen zich bevonden in beschermd gebied! Vanaf 2024 is het aantal atlasblokken op de Verspreidingsatlas in Nederland verdubbeld, zie [NDFV Verspreidingsatlas | Cardamine pratensis subsp. paludosa - Getande pinksterbloem](#).

Nawoord

Afgevallen wortelende deelblaadjes heb ik tot nu toe niet kunnen vinden. Wortelende blaadjes elders in het land aangetroffen (Doorwerth (GE) en It Swin (FR)) dateren uit de maanden november, maart en mei, zie bijvoorbeeld [Getande pinksterbloem - Cardamine pratensis subsp. paludosa - Waarneming.nl](#). Met andere woorden, wortelende blaadjes lijken voor een deel van het jaar aanwezig te zijn.

Conclusies

Getande pinksterbloem lijkt een voorkeur te vertonen voor terreinen met wisselende waterstanden zoals moerassige graslanden en slootkanten.

Niet in ieder ondergelopen blauwgrasland of trilveengebied met een dergelijke waterstand is Getande pinksterbloem gevonden zoals bijvoorbeeld in de Lettelberterpetten. Hoewel de meeste groeiplaatsen in de provincie Groningen zijn ontdekt (ruim tien), zijn die in Drenthe (vijf) echter het meest omvangrijk (soms tien tot vijftig planten). Drentse groeiplaatsen zijn ontdekt langs het Zuidlaardermeer, in De Onlanden en in het stroomdal van de Drentsche Aa, namelijk langs het Oudemolense Diep, het Schipborgsche Diep en het Zeegserloopje. De blauwgraslanden langs de oevers van de Drentse laaglandbeken lijken een kansrijke habitat te zijn. Tot nu toe zijn ze echter nauwelijks op het voorkomen van Getande pinksterbloem onderzocht. Een leuke uitdaging voor het vroege voorjaar van de komende jaren in een prachtige landschappelijke entourage.

Bronnen

1. Duistermaat, H., 2020: Heukels' Flora van Nederland. Ed. 24. Noordhoff Uitgevers bv, Groningen/Utrecht: 484.
2. <https://www.verspreidingsatlas.nl/1461>
3. [Pinksterbloem - Cardamine pratensis - Waarneming.nl](#)
4. [Getande pinksterbloem - Cardamine pratensis subsp. paludosa - Waarneming.nl](#)

Over het voorkomen van Donkergroene basterdwederik in de omgeving van Meppel

Edwin Dijkhuis

Planten herkennen/determineren kan op meerdere manieren. Een eerste manier is om vooral op 'harde' kenmerken te letten om tot determinatie te komen. Het hanteren van de flora hoort daarbij. Een tweede manier is een meer intuïtieve herkenning gebaseerd op het totaalbeeld, noem het 'jizz'¹, die je door heel veel uren in het veld door te brengen ontwikkelt. Hoe langer je met planten bezig bent, hoe meer je gebruik gaat maken van deze intuïtieve herkenning.

De keerzijde daarvan is, dat je met dit 'aangeleerde zoekbeeld' toch planten over het hoofd ziet. Dat overkwam mij - en met mij waarschijnlijk veel andere floristen - bij Donkergroene basterdwederik (*Epilobium obscurum*).

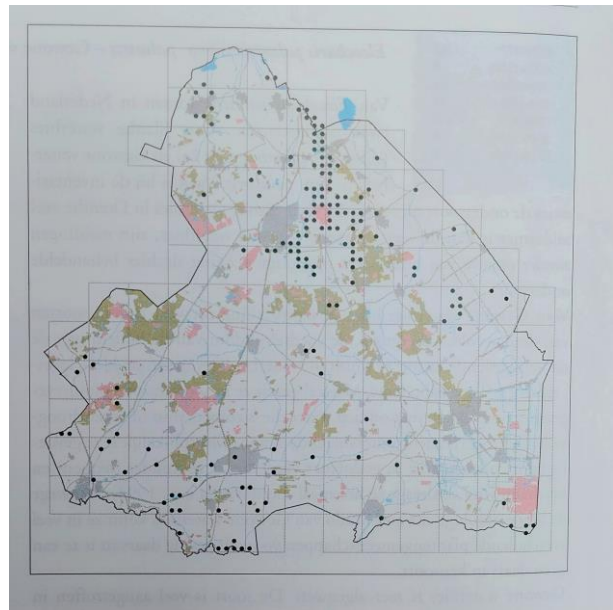
Donkergroene basterdwederik staat landelijk te boek als zeldzaam ². Ze lijkt zeer sterk op de algemeen voorkomende Kantige basterdwederik (*Epilobium tetragonum*), maar wordt geacht kieskeuriger te zijn. Landelijk lijkt ze vooral voor te komen in zand- en laagveengebieden. ³ Volgens het verspreidingskaartje in de Atlas ⁴ toont ze in Drenthe een voorkeur voor beekdalen, hoofdzakelijk die van de Drentsche Aa, waar ze volgens de Atlas groeit op plekken waar basenrijk grondwater uittreedt: bronnetjesmilieus. In de meetnetperiode leek ze hier nagenoeg verdwenen. Met een gerichte zoekactie tijdens een WFD-excursie in 2023 is ze hier toch nog aangetroffen.

De verschillen tussen Kantige en Donkergroene basterdwederik zijn pas recent (2022) goed beschreven in het artikel "Hoe donkergroen of obscuur is *Epilobium obscurum*?" ⁵. Door het ontbreken van goede diagnostische kenmerken (tot) in de laatste editie van de Heukels' flora ⁶ en de vermeende zeldzaamheid is haar landelijke verspreiding onvoldoende bekend.

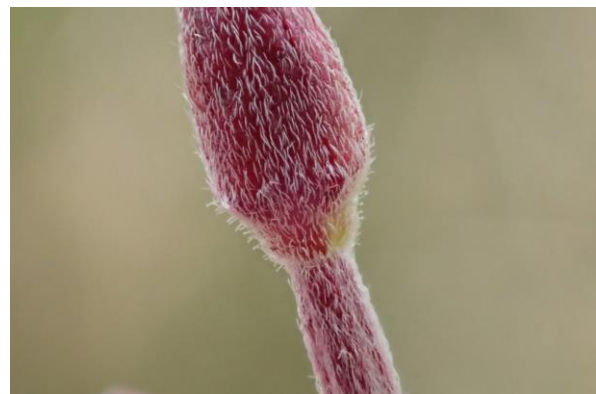
Mijn collega Stef van Walsum wees mij in 2022 op de afstaande klierharen op de kelk (ook wel hypanthium genoemd) van Donkergroene basterdwederik. Die ontbreken bij Kantige basterdwederik. Deze klieren die zich *tussen de aanliggende gewone haren bevinden en niet altijd een glanzend druppeltje hebben* ⁷, zijn alleen met een goede loep te zien. Ze zijn bovendien vaak niet talrijk. Een lastig kenmerk dus.

Het inzicht kwam in augustus 2024. Tijdens een excursie met de plantenwerkgroep van natuurvereniging Zuidwolde bezochten we kilometer-hok 223-526 bij Echten, op de overgang naar het Oude Diep. In de berm van het fietspad dat door de boswachterij Ruinen voert, besteedden we extra aandacht aan de vele soorten basterdwederiken die hier groeiden: Viltige, Beklierde en Bergbasterdwederik (respectievelijk *Epilobium parviflorum*, *ciliatum* en *montanum*).

De soort die in eerste instantie als Kantige basterdwederik gedeter-mineerd was, besloten we nog eens kritisch te bekijken. Warempel, de korte afstaande klierharen op de kelk waren goed te zien: dit moest de 'obscure' Donkergroene basterdwederik zijn! Er werd een exemplaar meegenomen voor nadere studie thuis. De plant voldeed aan de in het artikel ⁵ als belangrijkste genoemde kenmerken: kelk met klierharen, korte doosvruchten (bij deze plant 4 - 4,5 cm lang) en tengere uitlopers vormend. Die uitlopers worden overigens pas later in het seizoen gevormd. In tegenstelling tot wat in Heukels' flora beschreven staat, eindigen deze uitlopers niet in een eindknop. Wel zijn ze bebladerd.

Verspreiding Donkergroene basterdwederik in Drenthe in de periode 1970-1998 ⁴

Knop van Donkergroene basterdwederik, met afstaande klierharen op de kelk. (Foto: Stef van Walsum).

Kenmerken van de bij Echten groeiende plant, met uitlopers en een korte doosvrucht. (Foto's: Edwin Dijkhuis).

Aan de hand van dit nieuwe zoekbeeld ben ik in september en oktober, tijdens het actualiseren van kilometerhokken in de omgeving van Nieuwleusen-Staphorst (OV), specifiek gaan letten op deze

soort. Ook heb ik twee avonden het stedelijk gebied van Meppel afgelopen. De conclusie van deze kleine steekproef is dat ik Donkergroene basterdwederik al jaren over het hoofd zie. Sterker nog: In de omgeving van Meppel-Nieuwleusen blijkt het zelfs een algemeen voorkomende soort! Echt kieskeurig lijkt ze niet te zijn. Ik vond haar in vochtige, matig voedselrijke bermen (vaak op taluds van een bermgreppel), in het stedelijk gebied langs vochtige, licht beschaduwde gevels en in achterommetjes. Ook groeit ze in de omgewerkte, vochtige grond van een moestuin. In het stedelijk gebied van Meppel komt ze vaak samen voor met Beklierde basterdwederik.

Om een goed beeld te krijgen van haar verspreiding in de rest van Drenthe is meer onderzoek nodig. Bij deze daarom een oproep om in 2025 extra aandacht te besteden aan die lastige basterdwederiken en dan vooral aan het voorkomen van Donkergroene én Kantige basterdwederik in Drenthe (zie tabel voor de belangrijkste onderscheidende kenmerken (**vetgedrukt**)) ⁸. In augustus of september 2025 organiseren we tevens een workshop herkenning basterdwederiken (datum volgt via de maandelijkse nieuwsbrief).

Tabel 1: Kenmerken Donkergroene en Kantige basterdwederik.

	Donkergroene basterdwederik	Kantige basterdwederik
Stengelbehaaring	Aanliggend behaard	Aanliggend behaard
Stengelbladen	Langwerpig. Bladeren zittend op de stengel	Langwerpig. Bladeren zittend op de stengel
Bloemen in knop	Rechtopstaand	Rechtopstaand
Kelk	Met korte, afstaande klierharen	Zonder klierharen
Kroonbladen	4-7 mm, roze	4-8 mm, roze
Stempel	Knotsvormig	Knotsvormig
Doosvrucht	4-6 cm , vaak met enkele klierharen	7-10 cm , zonder klierharen
	 <i>Foto: Edwin Dijkhuis</i>	 <i>Foto: Edwin Dijkhuis</i>
Uitlopers	Vormt lange, ondergrondse en bovengrondse uitlopers (worden pas in de 2 ^e helft van de zomer gevormd)	Zeer kort, eindigend in bladrozetten (worden pas in de 2e helft van de zomer gevormd)
	 <i>Foto: Edwin Dijkhuis</i>	 <i>Foto: Edwin Dijkhuis</i>

Ondersteun je waarnemingen van Donkergroene basterdwederik met foto's waarop, naast een overzichtsfoto van de plant, in ieder geval de *aanwezigheid van uitlopers* en *lengte van een ontwikkelde doosvrucht* goed te zien zijn. Voeg ook enkele detailfoto's van de *bladvorm* en *stengelbehaaring* bij. Het zou helemaal mooi zijn als het lukt om een foto van *de klieren op de kelk* te maken.

Bronnen

1. Verbastering van de afkorting: General Impression of Size and Shape.
2. NDFF Verspreidingsatlas
3. Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra en T. Westra, 1987: Nederlandse oecologische flora; wilde planten en hun relaties 2. IVN/VARA/VEWIN.
4. Werkgroep Florakartering Drenthe, in samenwerking met provincie Drenthe, 1999: Atlas van de Drentse Flora. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs b.v., Haarlem.
5. Hoste, I., 2022: Hoe donkergroen of obscuur is *Epilobium obscurum*? Dumortiera 120: 3-8.
6. Duistermaat, H., 2020: Heukels' Flora van Nederland. Vierentwintigste druk. Noordhoff Uitgevers bv, Groningen /Utrecht.
7. Duistermaat, mededeling per email
8. Op Verspreidingsatlas staat onder "Determineren/Eerste Hulp Bij Determineren" een handig overzicht van de kenmerken van alle in Nederland voorkomende basterdwederiken.

Inzaai herkennen

Carleen de Graaf

Een bloemrijk landschap, wie wil dat nou niet? Om het verlies aan biodiversiteit te keren, voelen steeds meer mensen en gemeenten zich geroepen om 'iets te doen'. Het inzaaien van bloemenmengsels is een geliefde manier om dit te bewerkstelligen. Hoewel de bedoelingen goed zijn, wordt er vaak geen rekening gehouden met de herkomst van zaden en het (historische) verspreidingsgebied van soorten. Er bestaan van nature grote regionale verschillen in het voorkomen van plantensoorten. Deze vormen de basis waarop de landelijke indeling in floradistricten is gemaakt. Het Drents district kenmerkt zich bijvoorbeeld door de relatieve rijkdom aan noordelijke soorten en hoogveenplanten en de afwezigheid van stroomdalsoorten. Bij het zaaien van bloemenmengsels ten behoeve van insecten worden op veel locaties, vaak onbewust, soorten ingezaaid die van oorsprong niets met de Drentse flora gemeen hebben.

Het is nogal een verschil of een plant op een natuurlijke manier een groeiplek heeft bereikt (d.w.z. zich spontaan heeft gevestigd) of hier door de mens bewust is geïntroduceerd (bijvoorbeeld door inzaai). Aan floristen de, soms uitdagende, taak om dit in het veld te beoordelen. Bij het invoeren van een waarneming wordt immers gevraagd aan te geven of de soort wild, verwilderd, aangevoerd of ingezaaid/aangeplant is. Hieronder geven we wat tips over hoe je inzaai in het veld kunt herkennen.

Bij het zien van een dergelijke bloemenzee is er geen twijfel mogelijk dat hier inzaai heeft plaatsgevonden. Het is echter niet altijd zo eenvoudig te beoordelen...(Foto: Carleen de Graaf).

Hoe kun je inzaai-acties in het veld herkennen?

– Je komt *uithemse planten tegen*. We kennen allemaal wel de bontgekleurde akkerranden met Phacelia of Cosmos. Het kan ook zijn dat je een plant tegenkomt die wel op een inheemse soort lijkt, maar er *nét* wat anders uit ziet. Korenbloemen zijn weliswaar inheems, maar de doorgekweekte grootbloemige, dubbele of anders gekleurde (roze of witte) varianten zijn dit vanzelfsprekend niet.

– Er groeien *soorten die oorspronkelijk niet voorkwamen in Drenthe, maar wel inheems/ingeburgerd zijn elders in Nederland*. Het in Nederland inheemse Slangenkruid en het daarop gelijkende adventief/verwilderd voorkomende Weegbreeslangenkruid (*Echium plantagineum*), worden door inzaai-acties steeds vaker in Drenthe aangetroffen. Ook Koekruid, een in Nederland ingeburgerde soort uit Zuid-Europa met een 'wild uiterlijk', is in Drenthe toenemend.

– Je komt *een zeldzame plant vaker tegen, op ongewone plaatsen*. Bevertjes of Trilgras (*Briza media*) is een zeldzame blauwgraslandsoort die in Drenthe als uitgestorven te boek staat. De afgelopen decennia wordt ze weer in Drenthe gevonden, voornamelijk in de buurt van bebouwing. Vanwege de 'schattige' aartjes is Trilgras populair in droogboeketten en lift ze mee op de inzaai-rage. De plant kent een fors uitgevallen Mediterraans zusje: Groot trilgras (*Briza maxima*). Deze inmiddels elders in het land ingeburgerde soort wordt sinds enkele jaren ook in onze provincie aangetroffen.

– Je komt *combinaties van soorten tegen die in de omgeving niet voorkomen, of in een samenstelling die je in Drenthe nergens in het wild zult tegenkomen*. Dit is vaak het geval bij pas ingezaaide bermen en akkerranden. Een voorbeeld van zo'n 'verdachte' bermcombinatie is Margriet, Knoopkruid, Cichorei, Gewoon barbarakruid en Glad walstro. In akkerranden met korenbloemen wijst de aanwezigheid van Franse silene op inzaai.

– De soort *groeit buiten haar natuurlijke verspreidingsgebied*. Voorbeelden hiervan zijn Rapunzelklokje en Veldsalie, stroomdalplanten die sinds de laatste eeuwwisseling ineens volop in Drenthe opduiken. De soorten hebben verspreidingsgebieden die zich elders in Nederland bevinden, maar krijgen door inzaai van bloemenmengsels voet aan de grond in onze provincie. Rapunzelklokje (inheems in Limburg, Noord-Brabant en het IJsseldal) spant daarbij de kroon: ze is al in meer dan zeventig Drentse kilometerhokken gevonden. Een voorbeeld 'dichter bij huis' is Grote pimpernel, een soort die oorspronkelijk enkel in het zuiden van Drenthe voorkwam (in het Reestdal tussen Meppel en Schrapveen), maar door inzaai, sinds enkele decennia ook steeds vaker daarbuiten aangetroffen wordt.

Het kan best lastig zijn om te beoordelen of een plant ergens wild is. Twijfel je of de soort wild voorkomt op de plek waar je haar gevonden hebt, dan kun je de website van Verspreidingsatlas bekijken (klik op '*ecologie & verspreiding*') om te zien of de natuurlijke verspreiding overeenkomt. Nog beter is het raadplegen van de verspreidingskaartjes in de Atlas van de Drentse flora. Deze kaartjes geven de historische (voor 2000) verspreiding weer, voordat inzaaien gemeengoed werd.

Bij het invoeren van een waarneming met de VERA-app staat de oorsprong standaard op 'wild'. Kom je een plant tegen waarvan je sterk vermoedt dat deze hier door een mensenhand met zaden is beland, geef deze dan de status '*ingezaaid*' mee. Om een grote batterij aan data en vertekening van verspreidingsgegevens te voorkomen, is er afgesproken om planten in tuinen en heemtuinen niet in te voeren.

Margriet en Knoopkruid zijn soorten die lang kunnen standhouden na inzaaien. Zijn er geen aanwijzingen voor inzaai, maar twijfel je desondanks aan het spontane karakter van het exemplaar ter plaatse, zet dan de oorsprong op '*twijfelachtig wild*'. Ben je er toch van overtuigd dat de planten hier ooit door inzaai terechtgekomen zijn, kies dan voor '*verwilderd*'. Dit geldt vooral voor inheemse soorten die van oorsprong niet (zoals Rapunzelklokje) of zeldzaam (zoals Steenanjer) in Drenthe voorkomen.

Wild of ingezaaid? Om dit goed te kunnen beoordelen moet je soms meer kennis nemen van het oorspronkelijke (historische) verspreidingsgebied van een soort, zoals bij Grote pimpernel. Wild op de oevers van de Reest, elders in de provincie (meestal) niet. (Foto: Willem Braam).

Meer lezen?

Bekijk de folder '[Wild, verwilderd of ingezaaid?](#)'

FLORON wijdde een speciaal [themanummer](#) van het tijdschrift 'Planten' aan inzaai.

Op het forum van Waarneming.nl is een speciaal 'topic' aangemaakt: [Hoe herken ik aanplant, inzaai en verwildering?](#)

Gebruikte bronnen naast bovengenoemde: Atlas van de Drentse Flora, waarneming.nl en NDFF/Verspreidingsatlas.

Staat deze plant er nog? Langstengelig fonteinkruid

Carleen de Graaf

Om te onderzoeken hoe het gesteld is met de groeiplaatsen van zeldzame plantensoorten heeft FLORON het project *Staat deze plant er nog?* in het leven geroepen. Het doel hiervan is verspreidingsgegevens actualiseren door gericht te zoeken op vindplaatsen waar de soort tussen 7-15 jaar geleden voor het laatst is gezien. Het gaat om zeldzame soorten van de Habitatrichtlijn, zeer zeldzame soorten en soorten die op de Rode Lijst in de categorie Ernstig Bedreigd vallen. Ook zijn er een aantal nieuw gevonden plantensoorten opgenomen en enkele invasieve exoten met een beperkt verspreidingsgebied. Met actuele waarnemingen kan FLORON landelijke trends van deze soorten beter bepalen ¹.

Een van de soorten waarbij een gerichte zoekactie is gewenst is Langstengelig fonteinkruid (*Potamogeton praelongus*), een soort die sinds 1950 zeer sterk is achteruitgegaan en als bedreigd op de Rode Lijst staat ². Ze komt voor in heldere, stilstaande of zwak stromende, voedselrijke diepe wateren – al staan de planten plaatselijk ook wel in ondieper water (minder dan 1 meter diep) ³. Ze groeit op het grensgebied van zand en veen, op plekken waar koel bicarbonaatrijk kwelwater toestroomt. Achteruitgang van de waterkwaliteit en verminderde toestroom van grondwater ⁴ worden als oorzaken van haar verdwijnen genoemd.

Langstengelig fonteinkruid kenmerkt zich door een geheel ondergedoken groeiwijze, duidelijk zigzagsgewijs heen en weer gebogen stengels en (indien aanwezig) lange vruchtstelen. Haar brede bladeren zijn half stengelomvattend en schroefvormig gedraaid. De bladeren hebben een enigszins golvende rand en een kapvormige bladtop ³. In het veld kan ze verward worden met andere breedbladige fonteinkruiden als Glanzig fonteinkruid (*Potamogeton lucens*) en Rossig fonteinkruid (*P. alpinus*). In [WFD-nieuwsbrief nr. 49](#) staan de onderscheidende kenmerken van deze soorten overzichtelijk op een rijtje.

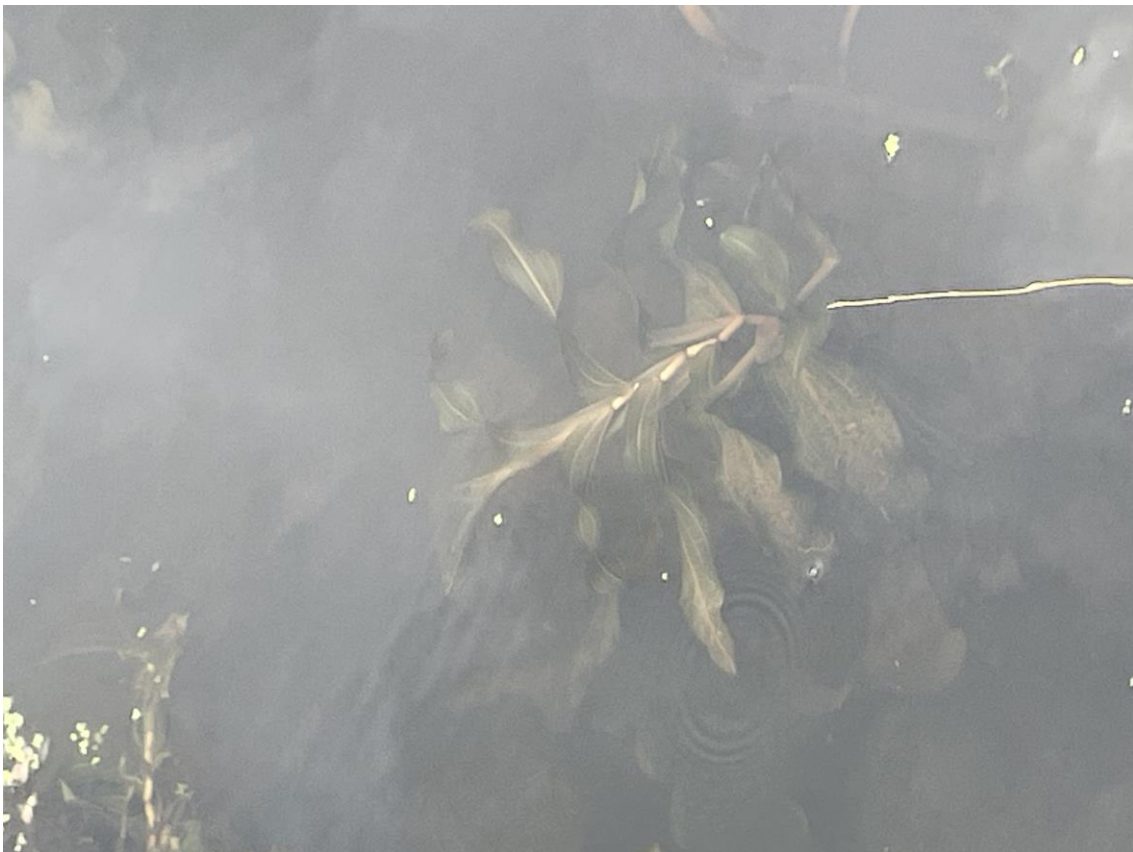
Langstengelig fonteinkruid heeft een zigzagsgewijs heen en weer gebogen stengel (foto links) en een kapvormige bladtop. Grote Masloot, Peize. (Foto's: Carleen de Graaf).

Landelijke en Drentse voorkomen

Wat haar verspreidingsgebied betreft, geldt Langstengelig fonteinkruid als een noordelijke soort, waarbij Nederland zich aan de zuidgrens van het areaal bevindt ⁴. Sinds 2010 is ze enkel nog in Drenthe opgegeven. Begin 2024 is materiaal verzameld van een veronderstelde groeiplek in Noord-Brabant, maar dit is nog niet beoordeeld ³.

In Drenthe bevindt de grootste concentratie groeiplaatsen zich in natuurgebied de Onlanden, in de driehoek Roden-Eelde-Hoogkerk. Van dit gebied is Langstengelig fonteinkruid al meer dan 100 jaar bekend ³. Ten tijde van de atlasperiode (1970-1998) werd nog getwijfeld aan haar voorkomen hier ⁵, maar sinds 2000 staat ze goed op de kaart ⁶, dankzij een gerichte zoektocht in 2006 ⁷ en een provinciale flora- en vegetatiekartering, uitgevoerd in de periode 2010-2011. Ze is aangetroffen in het Omgelegde Eelderdiep, het Eelderdiep, de Gouw, de Grote Masloot, het Peizerdiep en in enkele brede sloten in de Eelder- en Peizermaden. Ook in het Kanaal Buinen-Schoonoord komt de soort al decennialang voor ^{3, 4}. Dit kanaal in het dal van het Voorste Diep ontvangt veel kwelwater van hogere gronden ⁵. Recent zijn er enkele nieuwe groeiplaatsen ontdekt in het Noord-Willemskanaal, zowel bij de Punt als bij Assen ³. Langstengelig fonteinkruid is de afgelopen 20 jaar opgegeven in maar liefst 40 Drentse kilometerhokken ³. Na 2010 is de soort in de Eelder- en Peizermaden weinig meer gemeld. Hoog tijd voor een nieuwe inventariseringsronde.

Alle plantdelen van Langstengelig fonteinkruid bevinden zich onder water.
Grote Masloot, Peize. (Foto: Carleen de Graaf).

En, staat ze er nog?

In augustus 2024 is er in vier kilometerhokken in het gebied Grote Masloot-Peizerdiep (228-575, 228-574, 228-573 en 228-572) en in drie kilometerhokken in het Eelderdiep (232-572, 232-573 en 231-573) gezocht naar Langstengelig fonteinkruid.

In het gebied Grote Masloot-Peizerdiep werd Langstengelig fonteinkruid in alle vier onderzochte kilometerhokken teruggevonden, met meerdere rijke groeiplekken van tientallen planten. Hier groeit ze veelal samen met Gele plomp (*Nuphar lutea*), Drijvend fonteinkruid (*Potamogeton*

natans), Pijlkruid (*Sagittaria sagittifolia*), Watergentiaan (*Nymphoides peltata*) en Kikkerbeet (*Hydrocharis morsus-ranae*). Ook werden Gekroesd fonteinkruid (*Potamogeton crispus*), Stomp fonteinkruid (*P. obtusifolius*) en Rossig fonteinkruid aangetroffen. De twee laatste soorten wijzen, net als Langstengelig fonteinkruid, op toestroom van (ijzerrijk) grondwater.

Tijdens de zoektocht in de drie kilometerhokken in het Eelderdiepgebied kwamen er met veelvoudig dreggen diverse fonteinkruiden omhoog, zoals Spits fonteinkruid (*Potamogeton acutifolius*) in een kwelsloot en Doorgroeid fonteinkruid (*P. perfoliatus*), Drijvend fonteinkruid en Glanzig fonteinkruid in de beek. Langstengelig fonteinkruid werd niet teruggevonden. Wel werd er in een van de zijslotjes een leuke bonusvondst gedaan van Rijstgras (*Leersia oryzoides*).

Op sommige plaatsen is het wateroppervlak in de Onlanden geheel bedekt met vegetatie, waaronder Grote waternavel (foto links, Eelderdiep, augustus 2024) en Krabbenscheer (foto rechts, Omgelegde Eelderdiep, november 2024). Er wordt jaarlijks aan één zijde geschoond. De weggeschepte plantenresten liggen in bruine hopen op de oever. (Foto's: Carleen de Graaf).

Concurrentie in het Eelderdiep

Voor de bestendigheid van de soort ter plaatse spelen de waterkwaliteit en het gevoerde (water)beheer een belangrijke rol ^{4, 8}. De watergangen in de Eelder- en Peizermeden worden jaarlijks geschoond. Langstengelig fonteinkruid blijkt hier goed tegen bestand ⁹. Volgens Van der Ploeg (1990) is dit zelfs nodig voor haar voortbestaan: "*Van belang lijkt dat de vaarten zo nu en dan worden opgeschoond, omdat vooral in wat smalle wateren Langstengelig fonteinkruid niet kan concurreren met Gele plomp, Kikkerbeet en Krabbenscheer*" ⁸.

Sinds 2010 neemt Krabbenscheer (*Stratiotes aloides*) sterk toe in de Onlanden ³ en domineert ze het wateroppervlak van het Omgelegde Eelderdiep met aaneengesloten drijvende matten ¹⁰. Deze worden jaarlijks in het najaar aan één zijde geschoond, om tijdens het groeiseizoen weer rap terug te groeien. Ook Grote waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides*) is de laatste jaren in het gebied aan een explosieve opmars bezig. Deze woekerende exoot wordt tegenwoordig in elk kilometerhok vanaf Hoogkerk tot aan Bunne gevonden. Op satellietbeeld is goed te zien hoezeer ze oevers en watergangen bedekt met heldergroene tapijten ^{3, 11}. De massale aanwezigheid van deze planten betekent verslechterde groeiomstandigheden voor Langstengelig fonteinkruid, onder andere door een verminderde lichtinval. Met de eerdere opmerking van Van der Ploeg in het achterhoofd, is het niet verwonderlijk dat de soort hier al een tijd niet meer is gemeld.

Satellietbeeld van de plek waar het Omgelegde Eelderdiep aftakt van het Eelderdiep. Te zien is hoe de watergangen dichtgroeien met Grote waternavel (linker watergang) en Krabbenscheer (rechter watergang). Bron: NDFF / Google (2024).

Waarnemers-inspanning

Het aantal Langstengelig fonteinkruid-waarnemingen kent een veranderlijk verloop ^{3, 12}. Hierbij is waarschijnlijk ook een belangrijke rol weggelegd voor het waarnemerseffect: na 2010 is er niet meer actief gebiedsbreed gezocht. Onbekendheid met deze zeldzame soort alsmede haar verscholen groeiwijze (het licht moet precies zó invallen dat de planten onder water te zien zijn) kunnen ervoor zorgen dat ze wordt gemist bij inventarisaties of voor een andere soort wordt aangezien. Er moet maar net een kundig florist met een werphark of verrekijker in de tas de geest krijgen er eens goed naar te gaan kijken. Of zoals de Oecologische Flora stelt: "...*misschien wacht de plant nog hier of daar op een waarnemer die de diepte zoekt, of alleen maar de moeite neemt te kijken op plaatsen waar een ander niet aan denkt*" ¹³.

Meehelpen?

Langstengelig fonteinkruid staat nog met zeven Drentse kilometerhokken op de lijst voor actualisatie, waarvan er twee al gereserveerd zijn. Daarnaast is er voor Drenthe ook groeiplaats-actualisering gewenst van Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*), Verspreidbladige waterpest (*Lagarosiphon major*), Grote wolfsklauw (*Lycopodium clavatum*) en Paardenhaarzegge (*Carex appropinquata*). FLORON zou ook graag inzicht krijgen in de ontwikkeling van diverse populaties Trosbosbes (*Vaccinium corymbosum*) en Waterwaaier (*Cabomba caroliniana*).

Wil je assisteren bij het nalopen van vindplaatsen van deze planten? Bekijk op de [kaart](#) welke soorten in welke kilometerhokken bij jou in de buurt een opfrisbezoek kunnen gebruiken. De kaart toont hokken waarin de te actualiseren plantensoorten tussen 7 en 15 jaar geleden voor het laatst zijn gemeld. Indien gewenst kun je een hok op jouw naam reserveren, zodat je er zeker van bent dat een ander geen dubbel werk doet. Een reservering is een jaar geldig. Als een kilometerhok recent goed geïnventariseerd is en de soort daarbij niet is aangetroffen, dan wordt aangenomen dat de soort uit het hok verdwenen is ¹. Meer informatie over hoe te werk te gaan vind je [hier](#).

Met dank aan de mede-fonteinkruidspeurders: Willie Riemsma, Immy Boonstra, Edwin Dijkhuis en Els Heijman

Literatuur

1. <https://www.floron.nl/meedoen/actualisering-groeiplaatsen-bijzondere-soorten>
2. Sparrius, L.B., B. Odé & R. Beringen, 2014: Basisrapport voor de Rode Lijst Vaatplanten 2012. FLORON Rapport 57. FLORON, Nijmegen
3. Verspreidingsatlas.nl / NDFF
4. Weeda, E.J., 1976: Over het optreden van *Potamogeton praelongus* Wulf., o.a. bij Buinen (Dr.), Gorteria Dutch Botanical Archives, Volume 8 - Issue 5 p. 89-98
5. Werkgroep Florakartering Drenthe, 1999: Atlas van de Drentse Flora. Uitgeverij Schuyt & Co, Haarlem
6. Storm, B., 2002: Verrassende vondst van Langstengelig fonteinkruid in Omgelegde Eelderdiep en Grote Masloot. Nieuwsbrief Werkgroep Florakartering Drenthe 37: 2-2
7. Dijkhuis, E. & J. Huisman, 2007: Omvangrijke groeiplaats van Langstengelig fonteinkruid (*Potamogeton praelongus*) in de Eelder- en Peizermeden vastgesteld. Nieuwsbrief Werkgroep Florakartering Drenthe 43: 4-7
8. van der Ploeg D.T.E., 1990: De Nederlandse Breedbladige fonteinkruiden. Wetenschappelijke mededeling 195. KNNV Uitgeverij, Utrecht
9. Lanjouw, B., 2013: Verspreiding, veldherkenning en vegetatiekundige positie van Langstengelig fonteinkruid (*Potamogeton praelongus*) in Noord-Drenthe. Nieuwsbrief Werkgroep Florakartering Drenthe 49: 20-25
10. Beschermd krabbenscheer groeit te snel en moet weggehaald worden in De Onlanden, nieuwsbericht op website RTV-Drenthe, 27 oktober 2017
11. Grote waternavel dreigt De Onlanden te overwoekeren, nieuwsbericht op website RTV-Noord, 21 december 2015
12. Jansen, H., 2007: Komt Langstengelig fonteinkruid nog voor in het Polderhoofdkanaal? Twirre, Volume 18 - Issue 1 p. 20-24
13. Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra en T. Westra, 1991: Nederlandse oecologische flora; wilde planten en hun relaties 4. IVN/VARA/VEWIN

Bentepollen: een selectie uit bijzondere plantenvondsten in Drenthe in 2024

Els Heijman en Carleen de Graaf

Voor onze vaste rubriek Bentepollen hebben we een selectie gemaakt uit de bijzondere vondsten die gedurende het veldseizoen 2024 in Drenthe zijn gedaan.

Ook een bijzondere soort gevonden?

Wil je een opmerkelijke vondst melden? Dat kan! Stuur ons een bericht, met daarin duidelijke foto's van de eigenschappen die in de Heukels' flora worden genoemd. Vermeld ook eventueel interessante standplaatskenmerken. De vondst mag een nieuwkomer zijn, maar ook een in Drenthe weinig voorkomende inheemse soort. Mail je vondst naar: wfdrenthe@gmail.com.

[Kegelsilene \(*Silene conica*\)](#)

Stel: je hebt net een brood gekocht bij de lokale warme bakker, je draait je om en je oog valt op een plant die je alleen kent van de duinen rond Den Haag. En nee, de plant groeit niet in het zand maar gewoon tussen de tegels. In een tamelijk groot tegelveld zelfs, samen met soorten als Straatgras, Vogelmuur, Paardenbloem, Herderstasje en Liggende Vetmuur. Het gebeurde in Schoonoord, midden in het dorp. Hoe deze zeldzame soort hier terecht is gekomen, is voor vinder Jan Klooster vooralsnog een raadsel. Het is een soort die zijn thuis heeft in de duinen op droog, omgewerkt kalkrijk zand en soms ook op stenig substraat. Kegelsilene wordt met bloemenmengsels ingezaaid, maar rondom de groeiplek in Schoonoord is geen enkel ingezaaid stuk grond te vinden.

Kegelsilene in Schoonoord
(Foto: Jan Klooster).

De Atlas van de Drentse flora vermeldt twee adventieve vondsten van Kegelsilene uit 1995 in de omgeving van Smilde. Op Verspreidingsatlas is de soort in acht Drentse kilometerhokken aangetroffen, waarbij het merendeel is opgetekend als 'niet wild' (ingezaaid). Zo is ze in 2015 gezien in een voormalige akker bij de Schaapskuil in Valthe, tussen de Bolderik, Franse silene en Gele ganzenbloem, soorten die wijzen op inzaai. Haar huidige status in Drenthe is inzaai/adventief. Het is nu afwachten of er het komende jaar wederom planten tussen de tegels bij de bakker zullen staan....!

[Weidegeelster \(*Gagea pratensis*\)](#)

Weidegeelster zul je tevergeefs zoeken in de Atlas van de Drentse flora. Een melding op waarneming.nl trekt dan ook de aandacht van Edwin Dijkhuis, die deze groeiplaats in 2024 naloopt. *De melding van vorig jaar kwam uit Hesselingen, een in de bebouwde kom van Meppel opgenomen gehucht dat vroeger langs het Meppelerdiep lag en nu als park is ingericht. De vindplaats was gemakkelijk terug te vinden. In de omgeving waren geen indicaties die wijzen op aanplant. Vooralsnog is deze [als wild ingevoerd](#). Het gaat om 6-25 planten in een berm van de gespaarde oude doorgaande weg. De dichtstbijzijnde groeiplaats ligt bij het Overijsselse Hasselt, waar ze ook pas in 2023 is ontdekt.*

In Nederland is Weidegeelster vooral te vinden op vochtige en dynamische plaatsen op zandige of kleiige, neutrale tot kalkhoudende, rijke bodems. Ze is vrij zeldzaam in het oostelijk rivierengebied (Gelderse IJssel) en zeldzaam langs de Hollandse binnenduinrand. Weidegeelster groeit op dijken en rivierduinen, maar ook in oude plantsoenen en op kerkhoven. In Drenthe komen nog twee andere geelsterren voor: Bosgeelster (*Gagea lutea*, op de Hondsrug) en Schedegeelster (*Gagea spathacea*, in Noord-Drenthe en tot voor kort ook bij Havelte). Weidegeelster heeft net als Bosgeelster 2-5 mm brede grondstandige bladen. Bij Bosgeelster is de bladtop kapvormig samengesloten, bij Weidegeelster niet. Daarnaast draagt het bovenste schutblad van Weidegeelster soms een kleine bol in de oksel. Met deze vondst heeft Drenthe er weer een 'ster' bij gekregen, waar we blij mee zijn!

Slijkgroen (*Limosella aquatica*)

In de winter van 2022-2023 is er door Het Drents Landschap een nieuw natuurgebied ingericht in het Hunzedal, ten oosten van Drouwen en ten zuiden van Gasselternijveen. In de zomer van 2023 is dit gebied ('De Branden') voor het eerst bezocht door de IVN plantenwerkgroep uit Borger. Op het kale zand werden uitbundige algenvelden aangetroffen die in opgedroogde vorm wel ruim een centimeter dik waren. De overige, karige vegetatie van hogere planten bedekte minder dan 1% van het zandoppervlak.

Door het natte voorjaar van 2024 was de waterstand dermate hoog, dat het gebied tijdens inventarisaties enkel langs de randen bekeken kon worden. Tussen de ter plaatse veelvuldig voorkomende Zomprus werd een tiental rozetjes van Slijkgroen aangetroffen. Voor Drenthe is deze vondst bijzonder te noemen. Het is een soort die voorkomt in het gebied van de grote rivieren op matig voedselarme tot voedselrijke natte plekken. De groeiplekken in De Branden voldoen aan deze omschrijving.

Er is al eerder een merkwaardige Drentse vondst van deze plant gedaan. In de Botanische Collectie van Naturalis bevindt zich herbariummateriaal van Slijkgroen, dat in 1858 door Sibrandus Stratingh verzameld is op 'een natte plek in een heideterrein bij Zuidlaren'. Dit heideveld grensde waarschijnlijk aan het Zuidlaardermeer. In 2010 dook ze in deze contreien weer op, in natuurontwikkelingsgebied Zuidoevers. In 2024 is ze opnieuw gevonden in de buurt van Zuidlaren, dit keer op meerdere groeiplaatsen in het nieuwe natuurgebied Tusschenwater.

Het zijn niet de enige vindplekken: Verspreidingsatlas meldt in Drenthe acht kilometerhokken waar de soort is aangetroffen. Het is de vraag of deze soort nu ook elders in natte natuurterreinen gevonden gaat worden. Gebieden waar veel watervogels neerstrijken, gooien de hoogste ogen.

Drienervige zegge (*Carex trinervis*)

Edwin Dijkhuis [meldt deze soort](#) uit de Ronde Weiden, een natuurontwikkelingsgebied aan de Ruiner Aa, ten zuiden van Ruinen.

De soort is uit deze hoek niet bekend en staat in een nat, afgegraven deel van een natuurontwikkelingsgebied, een totaal ander biotoop dan elders in Drenthe, waar ze vooral in op voormalig stuifzand aangelegde dennenbossen (Drents-Friese Wold) groeit.

Drienervige zegge lijkt op Zwarte zegge (*Carex nigra*), maar maakt een wat stijvere indruk. Ze heeft een stomp-driekantige stengel en huidmondjes op zowel de boven als onderzijde van haar blad (Zwarte zegge heeft deze alleen aan de bovenzijde). Haar vrouwelijke aartjes zijn dikker dan die van Zwarte zegge en naar de top knotsvormig verbreed. Drienervige zegge is in Nederland vooral een plant van duinvalleien. Buiten de kust is ze zeldzaam. In Drenthe groeit ze vooral in de stuifzandvegetaties van Berkenheuvel bij Diever en in de open dennenbossen in Boswachterij Smilde. De Atlas van de Drentse flora meldt : 'Soms wordt Drienervige zegge ook in greppels en 's winters overstroomde (uitgestoven, red.) laagten gevonden.' Ze is goed bestand tegen wisselende waterstanden. De vondst bij Ruinen is de eerste melding van Drienervige zegge in een Drents beekdal.

Drienervige zegge, Ruinerwold
(Foto: Edwin Dijkhuis).

Ronde Zegge (*Carex diandra*)

De plantenwerkgroep van het IVN Borger volgt al meer dan 10 jaar de plantengroei van de Mandelanden, een nieuw natuurgebied van Het Drents Landschap in het dal van het Voorste Diep bij Borger. De ontwikkelingen zijn gepresenteerd tijdens de WFD-dag op 24 februari 2024. In die tien jaar zijn er in dit gebied al veel bijzondere soorten gevonden. In de zomer van 2024 is hier voor het eerst Ronde Zegge aangetroffen.

De soort groeit in de Mandelanden op een plek tussen andere zeggesoorten als Zwarte Zegge, Snavelzegge en Sterzegge. In haar directe nabijheid staan Holpijp en Kleine Watereppe, indicatoren voor de aanwezigheid van uittredend grondwater (kwel). In een sloot even verderop groeien wel tienduizend Grote Boterbloemen, die eveneens op de aanwezigheid van basenrijke kwel wijzen.

Ronde zegge groeit vooral op matig voedselarme, zure tot kalkhoudende bodems in moerassen en trilvenen. De eigenschappen van de vindplek voldoen aan deze criteria. Vanwege de kritische standplaatseisen die de soort stelt, is ze in Drenthe tamelijk zeldzaam. Ze komt voor in de beekdalen van de Drentse Aa, het Peizer- en Eelderdiep en in Zuidwest-Drenthe. De vindplaats bij Borger is vooralsnog een 'nieuwe stip in een leeg vlak'.

Ronde zegge in de Mandelanden tijdens een excursie van de Plantensociologische Kring Nederland op 31 mei 2024 (Foto: Els Heijman).

Erica vagans

Nooit van gehoord, zelfs niet eens vaag? Wij ook niet. Over deze adventieve soort is nog weinig bekend. In diverse online plantenwinkels wordt ze aangeboden onder de naam 'Zwerfheide'. Ze is tot nu toe in minder dan tien kilometerhokken in Nederland gemeld.

Edwin Dijkhuis nomineerde haar voor de Bentepollen. Hij kwam deze *Erica* tegen op vier plekken op het talud van de Drentsche Hoofdvaart bij Assen, bloeiend langs de waterkant en verder vegetatief op het talud van de Drentsche Hoofdvaart, kortgehouden door het gevoerde maaibeheer ter plaatse. Opvallend voor deze soort is dat de meeldraden buiten de kroon steken en de kelkbladen eirond zijn. De planten stonden in een mooie schrale berm met o.a. Pijpenstrootje, Tormentil, Struikhei, Fijn schapengras, Gewone dophei en Tandjesgras. Ze staan hier ongetwijfeld al jaren gezien de omvang.

Dit is de tweede melding in Drenthe van deze verwilderende soort. De determinatie is, op basis van ingezonden plantmateriaal, bevestigd door Naturalis. De eerste melding in Drenthe bij Recreatiecentrum Ronostrand, Een-West dateert uit 2021. Een nieuwkomer om in de gaten te houden!

Erica vagans onderaan het talud (Foto: Edwin Dijkhuis).

Welriekende nachtorchis (*Platanthera bifolia*)

Geen nieuwe soort voor Drenthe uiteraard, maar wel het vermelden waard, omdat deze soort afgelopen veldseizoen op twee nieuwe locaties in het noorden van Drenthe is opgedoken. Tijdens een avondexcursie treft de Florawerkgroep van IVN Zuidlaren in een natuurontwikkelingsterrein in de buurt van Vries, vijf bloeiende exemplaren van Welriekende nachtorchis aan. De soort, die op de Rode Lijst staat, is hier nog niet eerder gevonden. Ze stelt hoge eisen aan haar milieu en dat zegt het één en ander over de ontwikkeling van het gebied, dat zo'n 30 jaar geleden nog landbouwgrond was. Bij de herontwikkeling is het terrein afgegraven en het reliëf teruggebracht. Het is waarschijnlijk dat het stoffijne orchideeëenzaad met de wind is meegevoerd en hier op een geschikte plek is beland. Medewerkers van Staatsbosbeheer meldden dit jaar ook een vondst van Welriekende nachtorchis op een nieuwe plek in het stroomdal van de Drentsche Aa ter hoogte van Oudemolen. Een opsteker voor deze bedreigde schoonheid!

Jong en oud door de knieën voor de Welriekende nachtorchis (Foto: JanSiem Rus).

Bronnen

Voor de samenstelling van de tekst zijn diverse bronnen gebruikt, waaronder Verspreidingsatlas, Waarneming.nl, de Atlas van de Drentse Flora en navraag bij ervaren floristen.

Op de WFD website vind je onder [Bijzondere vondsten](#) een **selectie** van bijzondere vondsten in Drenthe in 2024, met dank aan Willie Riemsma voor het samenstellen van dit overzicht. En ook Guus de Vries heeft weer een mooi overzicht gemaakt van zijn bijzondere vondsten in Drenthe.

Heb jij ook een neus voor noviteiten?

Voor het volgen van bijzondere vondsten kun je de volgende sites raadplegen:

- Op [Verspreidingsatlas.nl](#), kun je een landelijk overzicht raadplegen van eerste vondsten in een kilometerhok (Ga hiervoor naar: *Inloggen > Dashboard > Bijzondere vondsten*)
- Recente bijzondere Drentse waarnemingen zijn te vinden op de pagina [florondrenthe.waarneming.nl](#). Voeg deze toe aan je favorieten, en je kunt op deze site per dag zien wat er zoal gevonden is (inclusief overzichtskaart) en ingevoerd op waarneming.nl.
- Op de website [WFDrenthe.nl](#), vind je een overzicht met foto's van vondsten van de afgelopen jaren in Drenthe. Klik door naar de rubriek *Bijzondere vondsten*.

Uit het WFD bestuur

Els Heijman en Ben Hoentjen

De traditionele opmaat naar het nieuwe veldseizoen vond ook dit jaar weer plaats in Zuidlaren op de goed bezochte WFD-dag op 24 februari met een gevarieerd programma en [interessante lezingen](#).

Een maand eerder ontvingen we het droevige bericht van overlijden van Hendrik Lanjouw. In 2009 ontving hij de Drentse Floraprijs voor zijn grote bijdrage aan kennis, behoud en beheer van de natuur in het stroomdal van de Drentsche Aa. Ate Dijkstra, één van de oprichters van de WFD, schreef een mooi In Memoriam in de [voorraansnieuwsbrief](#) van de Vlinderwerkgroep Drenthe.

Struinen langs wegen en velden in de buurt van Eelde (Foto: Martin Stolp).

Vijf goed bezochte excursies.

Eind april konden we weer van start met de eerste excursie, waar meteen meer dan 30 floristen op afkwamen. Door de regenrijke eerste helft van het veldseizoen viel er ook op de andere vier excursies veel te ontdekken. Dit jaar geen troosteloze beelden van verdroogde bermen en opdrogende vennen. Alle excursies leverden lange invoerlijsten en mooie waarnemingen op. Foto's en ook een uitgebreider verslag van de verschillende groepjes die op pad gingen, kun je terugvinden [op de website](#). Zo kun je bijvoorbeeld nog eens nalezen wat de stadsexkursie in Coevorden zoal [heeft opgeleverd](#).

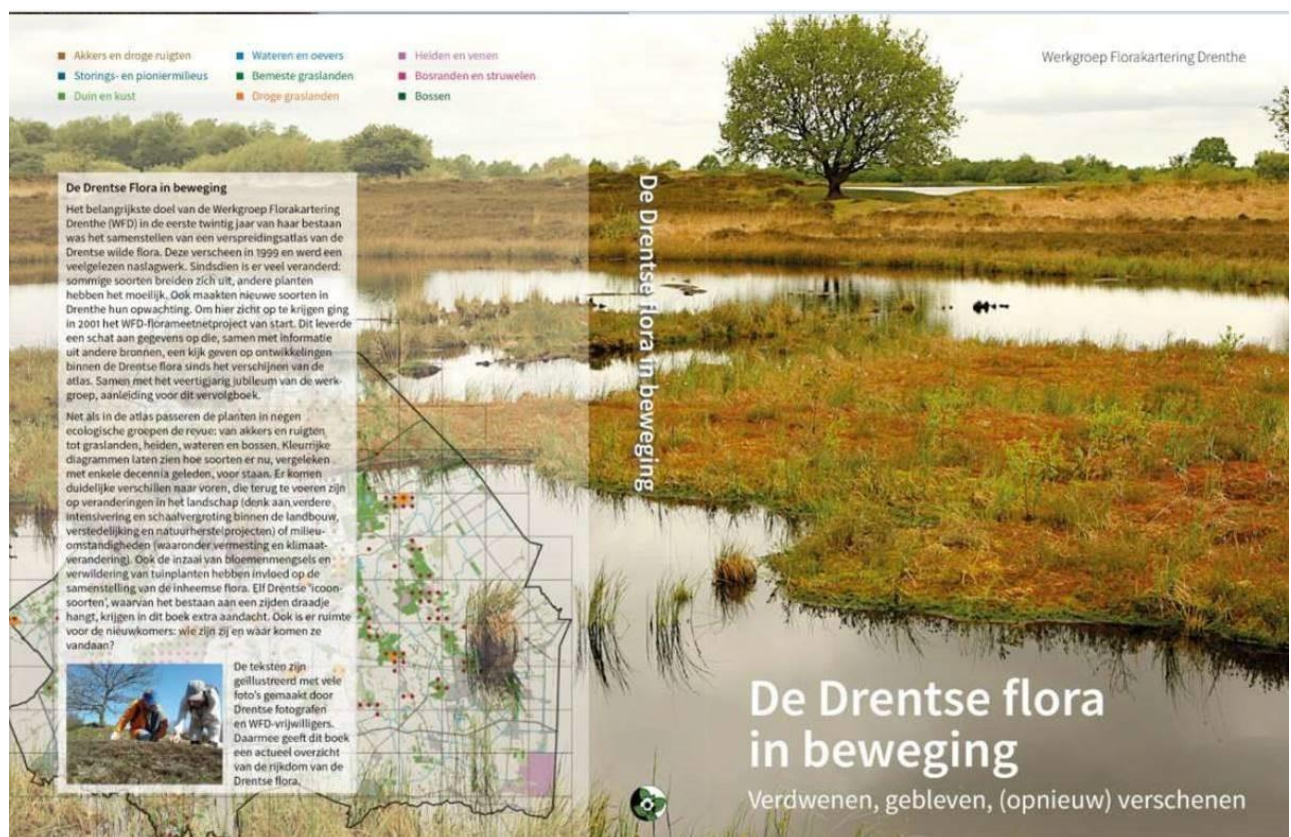
Op pad voor Stengellose sleutelbloem en Zwartblauwe rapunzel

Eind maart hebben Annie Vos, Els Heijman, Sheila Luijten (Scienc4Nature), Vincent de Lenne en Amanda Lijnema (SBB) weer een ronde gemaakt langs alle drie resterende oorspronkelijke groeiplaatsen en de introductielocaties van de Stengellose sleutelbloem, waar na uitzaai planten tot bloei zijn gekomen. Op de meeste plekken gaat het nog steeds goed.

Eind mei hebben Ton en Hanny Schoenmaker weer de grote populaties Zwartblauwe rapunzel rond Oudemolen bezocht om het aantal planten en bloeiwijzen te tellen. Door de (te) natte omstandigheden stonden de rapunzels er dit jaar niet florissant bij. Mogelijk speelt de veranderde waterhuishouding hierbij ook een rol.

Het boek is in beweging!

Het boek *'De Drentse flora in beweging'* vordert langzaam, maar gestaag. Ook tijdens het afgelopen veldseizoen is er doorgewerkt aan het vervolg op de *'Atlas van de Drentse flora'*. Onlangs is er weer een lang hoofdstuk uit de opmaakronde gekomen. Onze vormgever Jan Faber ([eNitals.nl](#)) weet er telkens weer een prachtig geheel van te maken, wat een stimulans is voor het werk aan de laatste onderdelen.

Omslag *'De Drentse flora in beweging'*

Het boek laat zien hoe de Drentse flora sinds het verschijnen van de atlas in 1999 is veranderd. Uitgangspunt hiervoor zijn de verspreidingsgegevens in 521 kilometerhokken verzameld tijdens het WFD-florameetnetproject (2001-2014), met aanvullingen tot en met 2020. Begin 2025 krijgen we hopelijk beter zicht op wanneer het boek klaar is.

Weer een provinciale subsidie

Eind van de zomer liet de provincie Drenthe ons weten dat we ook voor 2024 weer € 1000 krijgen als waardering voor onze activiteiten. Met deze zeer welkome bijdrage kunnen we een belangrijk deel van de kosten van de WFD-dag betalen. Net als voorgaande jaren verzorgde Martin Stolp de gezamenlijke aanvraag van de WFD, de Vlinderwerkgroep Drenthe en de Paddenstoelenwerkgroep Drenthe. Met deze financiële ondersteuning zijn we uiteraard heel blij.

Groene maatjesproject 2024: terugblik en vervolg

Els Heijman

Eind 2022 is de WFD vereerd met de Drentse Groene Anjerprijs, uitgereikt door Cultuurfonds Drenthe. Hierdoor konden we in 2023 van start gaan met het Groene maatjesproject. Het doel hiervan is jonge én nieuwe vrijwilligers enthousiast te maken voor het inventariseren van de Drentse flora om zo bij te dragen aan behoud en bescherming van wilde planten. Daarnaast proberen we ook de wat meer ervaren plantenliefhebbers over de streep te trekken.

De formule is succesvol gebleken in 2023, daarom zijn we op dezelfde voet verder gegaan in 2024. Het belangrijkste onderdeel van het Groene maatjesproject is het opdoen van veldervaring door samen met ervaren WFD-floristen op pad te gaan. Daarnaast maakt het volgen van de digitale basiscursus Flora van FLORON onderdeel uit van het project.

Groene Maatjes op stap met Guido Lek, Haren, 17 mei 2024 (Foto: Farah Kootstra).

Dit jaar hebben tien belangstellenden deelgenomen, waaronder enkele biologiestudenten van de Rijksuniversiteit Groningen en enkele medewerkers van een ecologisch adviesbureau. Daarnaast deden een aantal beginnende en gevorderde plantenliefhebbers mee, voor hen was de bijscholing en verdieping van hun plantenkennis in het veld zeer welkom.

Er zijn zowel in Haren als in Assen verschillende bijeenkomsten georganiseerd waarbij de deelnemers samen met een ervaren florist op pad konden gaan. Een parkeerterrein in Haren met verwaarloosde groenstroken bleek om te starten een fantastisch gevarieerd biotoop te zijn. Er was zoveel te zien dat de groep bijna geen meters maakte op die eerste bijeenkomsten! Met Heukels' Flora of Eggelte's veldgids in de hand werd de voorjaarsflora letterlijk onder de loep genomen. Aandachtig kijken naar veldkenmerken en steeds weer herhalen, bleek ook nu weer een gouden formule. De verbazing over het grote aantal soorten, zelfs in een bebouwde omgeving en het enthousiasme van de deelnemers waren voor de begeleiders erg leuk om te ervaren. Een aantal reacties van de deelnemers:

'De Groene Maatjes excursies zijn erg leuk om bij te wonen, met veel kennis bij de cursusleiders. Ik heb er flink wat van opgestoken en het is een goed idee om het te combineren met de online lessen samen met andere deelnemers. Omdat niet alles meteen blijft hangen is het goed dat er regelmatig het één en ander herhaald wordt.'

'Ik vond de cursus super!!! Hij heeft me enorm geholpen om mijn kennis uit te breiden. En daardoor ook mijn interesse. De uitjes met een maatje voegden veel toe, net als de karteringsdagen. Plus de combinatie van veldkenmerken leren zien naast het gebruik maken van Obsidentify werkt voor mij ook erg stimulerend. Fysieke leermeesters zoals bij de karteringen en in de cursus zijn nu eenmaal niet altijd in het veld bij de hand. Ik dacht dat ik enthousiast was over kijken naar de natuur, maar deze cursus heeft dat nog verveelvoudigd!! Daar ben ik heel blij mee.'

Het Groene maatjesproject krijgt een vervolg in 2025!

Ook het komende veldseizoen maken we graag weer een aantal nieuwe enthousiastelingen wegwijs in de wondere wereld van de wilde planten. Lijkt het je leuk om een bijdrage te leveren aan het inventariseren van de wilde flora in Drenthe? En/of wil je je (nu of in de nabije toekomst) gaan inzetten voor het werk van de WFD? Wij bieden het volgende aan:

Volg het komend seizoen [de basiscursus Flora](#) van FLORON (van half maart tot begin juli) en neem deel aan de WFD-excursies. Of start dit jaar nog met het inventariseren van een gebied onder begeleiding van en samen met een ervaren WFD-florist. Bij voldoende enthousiasme en deelname zal de WFD naast de begeleiding ook de kosten van de basiscursus Flora voor haar rekening nemen. Wil je in aanmerking komen of heb je iemand op het oog die mogelijk belangstelling heeft, laat het ons weten met een bericht naar wfdrenthe@gmail.com. We sturen je dan informatie over de verdere voorwaarden en aanpak.

VERA, Verspreidingsatlas en Validatie

Els Heijman

Het veldseizoen van 2024 ligt ondertussen alweer een tijdje achter ons. Hopelijk ben je vaak op pad geweest en heb je weer veel leuke waarnemingen gedaan. Altijd verstandig (en leerzaam) om het winterseizoen te benutten door nog één keer je ingevoerde waarnemingen na te lopen en te controleren. Kijk dan vooral even naar de waarnemingen zonder 'vinkje' erachter. Een blauw vinkje wil zeggen dat ze automatisch zijn goedgekeurd. Een groen vinkje geeft aan, dat de waarneming goedgekeurd is door een validator. Waarnemingen zonder vinkje worden niet opgenomen in de NDFD. Meer achtergrondinfo over de VERA-app en Verspreidingsatlas [vind je hier](#).

Ben je klaar met controleren en wil je graag dat een validator naar je openstaande waarnemingen gaat kijken: stuur een mailtje naar wfdrenthe@gmail.com en we gaan ermee aan de slag.

Taakverdeling afspreken

Een VERA streeplijst maken in groepsverband is best intensief: de juiste soort invoeren, determineren met de Heukels, foto's maken en soms materiaal verzamelen. Als iedereen in de groep een taak op zich neemt wordt het een stuk gemakkelijker. Je kunt met je medewaarnemers bijvoorbeeld afspreken wie de foto's maakt om bij sommige waarnemingen te plaatsen. Bij de vondst van een Rode lijst- of Aandachtssoort zijn foto's noodzakelijk, maar ook bij vondsten van soorten die niet alleदाags zijn in Drenthe (bijv. Hoge fijnstraal) of die op een ongewone plek staan (bijv. Kandelaartje op een industrieterrein). Zodra de lijst door de streper is ingestuurd naar Verspreidingsatlas en de medewaarnemers zijn toegevoegd aan de lijst, kan de fotograaf de gemaakte foto's zelf toevoegen. Medewaarnemers toevoegen doe je op Verspreidingsatlas, via tabblad *Eigenschappen aanpassen* of direct in de VERA app (als je al vaker met elkaar op pad bent geweest).

Eerste vondst in km-hok?

Thuisgekomen van een velddag is het een goed gebruik om je VERA-streeplijst nog eens door te lopen, voordat je deze gaat insturen naar Verspreidingsatlas. Een typfoutje of een vergissing is immers snel gemaakt als je in het veld tientallen soorten invoert. Om deze foutjes eruit te filteren kun je het volgende doen. Open op de website van Verspreidingsatlas je zojuist geüploade lijst. Klik op het tabblad *Bezoekstatistieken* en scroll door tot onder het kaartje. Hier vind je de lijst met *Eerste vondsten in km-hokken*, altijd leuk om even na te lopen. En heb je bijv. Klein kruiskruid opgevoerd via de korte invoermodus *Kl kr*, dan zou het ook zomaar kunnen gebeuren dat je per ongeluk Kleverig kruiskruid selecteerde. Door het nagaan van de lijst *Eerste vondsten in kilometerhokken* komt deze vergissing snel boven water en kun je een foutief ingevoerde soort meteen aanpassen. Een dag na insturen van je lijst krijg je te zien welke waarnemingen automatisch gevalideerd zijn en welke niet, ook dan is het handig om na te gaan of je nog invoerfouten hebt gemaakt.

Reservering HNS-hokken 2025

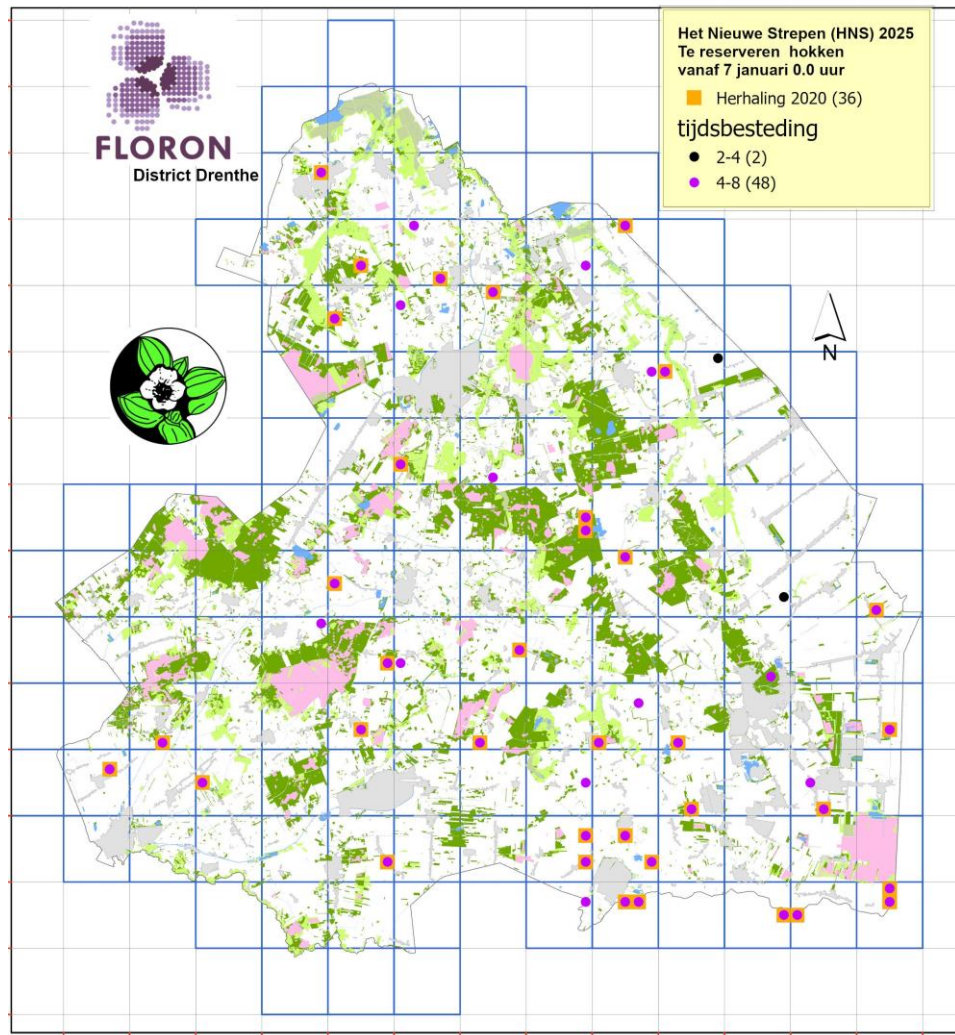
Els Heijman en Ben Hoentjen

Vanaf 7 januari 0.00 uur kun je weer HNS-hokken reserveren voor veldseizoen 2025. Op het kaartje staan de km-hokken waar je uit kunt kiezen. Altijd leuk om je alvast wat te verheugen op buiten zijn op mooie meidagen en lange juni-avonden...

Dit jaar zijn er maar liefst 50 hokken beschikbaar voor FLORON-district Drenthe. Sinds een aantal jaren selecteert FLORON in overleg met het CBS een flink aantal hokken dat vijf jaar geleden, dus in dit geval in 2020, ook met het HNS-protocol is geïnventariseerd. Dat zijn dus niet alleen km-hokken die toen geselecteerd konden worden, maar ook hokken die volgens 'de regels' van het

HNS-project zijn gestreept. Het doel van deze herhalingen is veranderingen in de Nederlandse flora sneller dan voorheen in beeld te krijgen en eerder aan de bel te kunnen trekken als kwetsbare soorten in het gedrang komen. Voor 2025 zijn er 36 herhaalhokken uitgekozen.

Het mooiste is als elk HNS-hok 'dubbel gestreept' wordt. Dus ook als je niet meteen van 6 op 7 januari om middernacht klaar zit om op je favoriete hok(ken) in te tekenen, zijn er daarna vast nog een heleboel leuke hokken om uit te kiezen.

Behalve op [Verspreidingsatlas](#) kun je ook [op de website van de WFD](#) zien welke hokken nog beschikbaar zijn.

Hoe ging het ook weer?

Het Nieuwe Strepen-project is opgezet om de manier van inventariseren te standaardiseren zodat de verzamelde gegevens beter bruikbaar zijn om vast te stellen of een soort voor- of achteruit gaat. Betrouwbare trendgegevens zijn belangrijk voor het behoud en de bescherming van onze wilde flora, en zijn o.a. de basis voor het periodiek bijstellen van de Rode lijst van bedreigde plantensoorten.

Op [FLORON | Het Nieuwe Strepen reserveren \(verspreidingsatlas.nl\)](#) vind je de richtlijnen voor de werkwijze in het veld. Een van de 'voorschriften' is dat, ingeval voor een hok 4-8 uur als te besteden veldtijd geldt, je minstens vier, maar maximaal acht uur in dat hok mag inventariseren. Dat hoeft niet op één dag, maar wel **binnen veertien dagen** vanaf het eerste bezoek.

Maar bij HNS mis ik soorten...

De HNS-methodiek geeft sommige floristen het gevoel dat de soortenlijst voor het onderzochte hok niet compleet is omdat voorjaars- dan wel najaarssoorten zijn gemist, afhankelijk van het gekozen inventarisatiemoment. Dat wordt deels goedge maakt als de tweede 'streper' (of groep van 'strepers') op een ander moment in het seizoen op pad gaat. Maar meestal weet je dat niet van elkaar.

Om dat knagend gevoel van onvolledigheid kwijt te raken staat het je vrij meerdere keren in het seizoen een rondje door je hok te maken en bij te houden wat je vindt. In je HNS-ronde moet je dan wel weer **alle** soorten noteren die je tegenkomt en **alle biotopen** in het hok aandoen. Alleen de waarnemingen van deze bezoeken doen mee voor HNS.

Voor wie met de VERA-app werkt, en dat is vrijwel iedereen, kun je beide lijsten makkelijk uit elkaar houden door voor het hele seizoen een formulier voor het km-hok aan te maken en een apart formulier voor de HNS-ronde.

Altijd een keur aan niet-HNS-hokken om te inventariseren

Zijn alle HNS-hokken al gereserveerd of de nog vrije hokken te ver weg, dan kunnen we je altijd nog een kaartje sturen van de hokken bij je in de buurt die nodig weer eens aan de beurt moeten komen. Als je die volgens de methodiek van HNS onderzoekt, dan mag je de gegevens ook als zodanig naar Verspreidingsatlas doorgeven. Maar ook de gegevens van elk ouderwets gestreept hok zijn van harte welkom en waardevol! Een kaartje van hiervoor in aanmerking komende hokken staat ook op de WFD-website. Maar laat ons wel even weten waar je dit seizoen graag aan de slag wilt om te voorkomen dat het hok al door iemand anders is besproken (wfdrenthe@gmail.com). Succes en veel plezier in het veld!

Op zoek naar ruderaal soorten in Coevorden, 14 september 2024 (Foto: Frank van Gessele).

Excursieprogramma 2025

De excursiedata voor 2025 zijn bekend. Zoals ieder jaar hebben we de excursies verspreid over de provincie. Nog niet alle startplaatsen zijn exact bekend of besproken. Het geactualiseerde excursieprogramma zal op de WFD-dag van 22 februari 2025 beschikbaar zijn en is ook altijd te vinden op www.wfdrenthe.nl. Gedurende het seizoen sturen we regelmatig WFD-updates met de aankondiging van de eerstkomende excursies.

19 april 2025 Noord-Drenthe

Op zoek naar voorjaarsflora in het noordelijk deel van Drenthe.

24 mei 2025 Midden-Drenthe

We gaan de omgeving van Beilen verkennen. Landelijk gebied afgewisseld met bos, heide en dorpen.

28 juni 2025 Zuidoost-Drenthe

Op het programma staat een bezoek aan de veenkoloniën in de omgeving van Valthe en Valthermond. We gaan op zoek naar verschillende biotopen om zoveel mogelijk soorten op de kaart te zetten.

9 aug 2025 Zuidwest Drenthe

In de buurt van Dwingeloo en Beilen zijn nog diverse gebieden waar na 2000 nog maar weinig nieuwe gegevens van verzameld zijn.

20 sep 2025 Stedelijk gebied, Borger en omliggende dorpen

Traditiegetrouw sluiten we het veldseizoen af met een 'stadsexcursie' gericht op de flora van het stedelijk gebied. Ook in de dorpen op de Hondsrug vestigen zich voortdurend nieuwe soorten, mede onder invloed van de klimaatverandering.

Van tevoren aanmelden via wfdrenthe@gmail.com is verplicht.

Alle excursies beginnen om 10 uur.

Van beginnend tot volleerd florist: Iedereen is welkom. Check altijd de website voor laatste informatie over het excursieprogramma [wfdrenthe.nl](http://www.wfdrenthe.nl)

WFD-bijeenkomst 2025

zaterdag 22 februari 2025, "De Meent", Stationsweg 159 in Zuidlaren

Voorlopig programma:

Inloop met koffie en thee vanaf 9.30 uur

10.00: Opening dagvoorzitter: Joop Verburg

10.10: *Terugblik veldseizoen 2024, uitkijken naar 2025*: Ben Hoentjen

10.40: *De Drentse flora in beweging: kijkje in het hoofdstuk Nieuwkomers*: Edwin Dijkhuis

11.15: *Bedreigd groen erfgoed van wilde (autochtone) bomen en struiken*: Lodewijk van Kemenade

12.00: Pauze met doorlopende diapresentatie van bijzondere vondsten en (ook oude) excursiefoto's.

13.15: *Levend Archief, uitrol in Drenthe*: Sascha van der Meer/Daan Curwiel FLORON

13.45: *Veranderingen in de vegetatie in drieëndertig jaar Drentse-vennenonderzoek*: Ronald Bijkerk/Gertie Arts

14.15: korte pauze

14.25: *Ecologie van de Lange Zonnedaauw*: Harold Tiemans

14.55: Flora-quiz

15.30: Afsluiting door dagvoorzitter

Graag opgeven!

Vanwege logistiek (en mogelijk maximaal aantal deelnemers) graag zo snel mogelijk opgeven, liefst vòòr 19 februari 2025 per e-mail naar wfdrenthe@gmail.com.

WFD dag 2024
(Foto: Carleen de Graaf).